

Ludmiła Doskicz

*Narodowy Uniwersytet "Politechnika Lwowska",
Oddzielna poddział Lwowski Oddział Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu
Kultury i Sztuki, Ukraina*

PROBLEMATYKA POLITYCZNEGO UDZIAŁU OBYWATELI W KSZTAŁTOWANIU WŁADZ LOKALNYCH W WYBORACH SAMORZĄDOWYCH W POLSCE W 2014 ROKU W UKRAIŃSKIM POLITYCZNYM DYSKURSIE I ŚRODKACH MASOWEGO PRZEKAZU

Liudmyła Doskicz

*Lviv Polytechnic National University,
Lviv branch of Kyiv National University of Culture and Arts, Ukraine*

THE PROBLEMS OF CITIZENS' POLITICAL PARTICIPATION IN THE FORMATION OF LOCAL AUTHORITIES AT THE 2014 POLISH LOCAL ELECTIONS CONSIDERED IN UKRAINIAN POLITICAL DISCOURSE AND MEDIA

The present article offers political analysis of citizens' political participation in the formation of local government at the 2014 Polish local elections. The paper summarizes the main theoretical and methodological approaches elaborated by modern Ukrainian political science to comprehend the essence of political participation.

Attention is focused on the peculiarities of political participation while the implementation of public policy at regional and local levels through elections. The paper delivers the analyzed results of the elections held on the 16th and 30th of November 2014 at the voivodship (province), powiat (county) and gmina (commune) levels, three subdivisions within the administrative division of the Republic of Poland. The article also draws attention to the researched facts concerning the effectiveness of mechanisms to boost the political participation of Polish citizens at the regional and local levels by means of local elections in November 2014. It indicates the electoral ambiguity of local democracy in Poland at the current stage. The paper provides political and legal instruments to enhance and intensify the efficiency of political participation at the local level based on elections in the united territorial communities in Ukraine.

Keywords: political participation, Polish local elections 2014, Poland, Ukraine.

Proponowany temat jest aktualny, pozwalając wprowadzić ukraiński dyskurs uczestnictwa politycznego w kontekst międzynarodowy dla analizy stosowanego zadania – instytucjonalnych i proceduralnych osobliwości politycznego uczestnictwa obywateli w formowaniu lokalnych władz w wyborach lokalnych w Polsce w 2014 roku.

Celem artykułu jest analiza politologiczna udziału obywateli w kształtowaniu władz lokalnych w wyborach samorządowych w Polsce w 2014 roku.

Zgodnie z wyznaczonym celem należy rozwiązać następujące zadania badawcze:

- uogólnić główne teoretyczne i metodologiczne podejścia do zrozumienia istoty politycznego uczestnictwa we współczesnej ukraińskiej politologii;
- wziąć pod uwagę specyfikę uczestnictwa w procesie wdrażania polityki publicznej na poziomie regionalnym i lokalnym poprzez instytucję wyborów;

- przeanalizować wyniki wyborów na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym organizacji terytorialno-politycznej Rzeczypospolitej Polskiej w dniach 16 listopada i 30 listopada 2014 r.;
- zbadać skuteczność mechanizmów aktywizacji politycznego uczestnictwa obywateli Polski na poziomie regionalnym i lokalnym poprzez zestaw narzędzi lokalnych wyborów w listopadzie 2014 r.;
- wskazać na niejednoznaczność wyborczą demokracji lokalnej w Polsce na współczesnym etapie;
- zaproponować instrumenty polityczne i prawne w celu zwiększenia skuteczności politycznego uczestnictwa na poziomie lokalnym w procesie wyborów do zjednoczonych wspólnot terytorialnych na Ukrainie.

Podstawę metodologiczną badań stanowią ogólnofilozoficzne, ogólnologiczne, ogólnonaukowe, i specjalne metody politologiczne.

Realizacja europejskiego wyboru cywilizacyjnego Ukrainy, między innymi, powoduje konieczność uwzględnienia Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego i innych dokumentów normatywnych UE¹, ale nie tylko w aspekcie teoretycznym, ale także w stosowanym wymiarze skuteczności politycznego uczestnictwa w warunkach ustanowienia demokracji lokalnej przez zachodnich sąsiadów Ukrainy, a zwłaszcza Polskę.

Biorąc pod uwagę doświadczenie Polski w rozwiązywaniu wielu pytań, pilne problemy i możliwe sposoby ich rozwiązania, budowanie efektywnego samorządu lokalnego jest możliwe tylko na fundamencie społeczeństwa obywatelskiego.

Uczestnictwo staje się politycznym wtedy, gdy jednostka lub grupa zostaje wciągnięta w polityczne stosunki władzy, w proces podejmowania decyzji politycznych i zarządzanie, które mają charakter polityczny². Złaszcza I. Wilczyńska podaje następujące uogólnione rozumienie uczestnictwa politycznego jako instrumentalne i regularne użycie przez aktorów różnych form działalności politycznej, poprzez które starają się wpływać na proces podejmowania decyzji politycznych; system świadomych, celowych działań, który obejmuje różnorodne wydarzenia – od ulicznych występów do wojen, od indywidualnego uczestnictwa w wyborach do państwowej regulacji konfliktów itp.³.

Uogólnienie licznych form, typów i modeli politycznego uczestnictwa pozwala O. Mazur określić, że udział obywateli w życiu politycznym można ująć w: głosowaniu jako centralnym i najbardziej masowym aspekcie uczestnictwa politycznego w systemach demokratycznych; udziale w dyskusji o projektach ustaw i politycznym kursie państwa; osobistych kontaktach z politykami; wysyłaniu listów do władz państwowych i samorządu lokalnego; udziale w masowych akcjach (wiece, demonstracje, strajki, pikety); udziale w kampaniach zbierania podpisów zwolenników lub przeciwników określonej linii politycznej; udziale w działaniach partii politycznych, związków zawodowych, organizacji publicznych⁴.

Samorząd lokalny to jeden z najbardziej charakterystycznych mechanizmów administracji publicznej, który pozwala znacznie zwiększyć jej efektywność, angażując w proces zarządzania dodatkowy zasób – lokalną inicjatywę obywatelską⁵.

I. Chareczko proponuje następujący podział politycznych i prawnych mechanizmów udziału obywateli w polityce publicznej, który, naszym zdaniem, może być stosowany na poziomie regionalnym i lokalnym, w zakresie:

1) mechanizmy podejmowania decyzji – wybory, referenda, mechanizm przedterminowego zakończenia uprawnień wybranych urzędników i władz, udział w polityce regulacyjnej;

2) mechanizmy, które nie przewidują bezpośredniego podejmowania decyzji – konsultacje publiczne; dyskusja publiczna; inicjatywa obywatelska; członkostwo w organach konsultacyjnych i doradczych wraz

¹ Маєв, А.П. (2016). Концептуальні засади розбудови інституту регіонального управління в сучасній Україні: європейський та вітчизняний досвід: *Автореферат дисертації на здобуття наукового ступення кандидата наук з державного управління*. Одеса: Одеський регіональний інститут державного управління при Президентові України, 1.

² Вонсович Г.Б. (2015). Аналіз категорії «політична участь» у західній політичній теорії. *Збірник наукових праць «Політологічні студії»*, 4, 100-112.

³ Вільчинська, І.Ю. (2010). *Політична мотивація: основні наукові підходи і теорії: монографія*. Київ: НАКККіМ, 97-99.

⁴ Мазур О.Г. (2015). Концептуалізація політичного режиму в умовах демократичної трансформації в Україні: *Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук*. Одеса: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського <http://pdu.edu.ua/images/vchena_rada_d41.053.03/Mazur/disMazur.pdf> (2018, січень, 15).

⁵ Кубай, Т.Є. (2015). Місцеве самоврядування як інститут демократичного суспільства: управлінсько-правовий аспект. *Ефективність державного управління*, 42, 266–267.

z władzami; udział w rozwiązywaniu problemów lokalnych poprzez członkostwo w organach samoorganizacji ludności poprzez uczestnictwo w walnych zgromadzeniach obywateli i wysłuchaniach publicznych; publiczne badanie działania władz; udział w działaniach partii politycznych i organizacji publicznych, a także apele do władz¹.

Wracając do polskiego kontekstu, należy przede wszystkim podkreślić, że w przededniu przystąpienia do Unii Europejskiej w kraju zaczęto wprowadzać wielką reformę administracyjną pod nazwą "Europa Regionów". W szczególności w Polsce reforma systemu administracyjno-terytorialnego i samorządu terytorialnego opierała się na następujących zasadach: budowa społeczeństwa obywatelskiego; pomocniczość; efektywność; przejrzystość, otwartość i odpowiedzialność; elastyczność².

W wyniku tej i związanych z nią efektywnych reform, terytorialna organizacja władzy publicznej we współczesnej Polsce jest zorganizowana systemowo, i to zapewnia zarówno uporządkowanie jednostek terytorialnych, jak i systemu organów funkcjonujących na określonych poziomach systemu administracyjno-terytorialnego, ich funkcjonalną specjalizację w rozwiązywaniu spraw lokalnych^{3 4}.

Wśród czynników, które przyczyniły się do efektywnej realizacji reformy samorządu lokalnego, polscy badacze szczególnie podkreślają polityczną wolę przywódców i ich zdecydowane pragnienie wprowadzania zmian; wiedza ekspercka, niezbędna do określenia celów i metod ich osiągnięcia; wsparcie publiczne, przynajmniej pozwolenie na przeprowadzania zmian; personel przygotowany do praktycznej realizacji reform w życiu⁵.

Główne cechy samorządu w Polsce można przypisać faktowi, że 1 stycznia 1999 r. ustawodawstwo wprowadziło trójpoziomowy podział terytorialny: województwo, powiat, gmina⁶.

W szczególności konsolidacja wysiłków instytucji państwowych, komunalnych i publicznych doprowadziła do pozytywnego wyniku reform, wprowadzenia racjonalnego systemu terytorialnej organizacji władzy publicznej z jasną definicją funkcjonalną każdego jej poziomu. A dobrze rozwinięty system demokracji lokalnej na poziomie gminy stał się najważniejszym dowodem istnienia w tym kraju efektywnego, zdecentralizowanego modelu samorządu lokalnego⁷.

Jako punkt wyjścia możemy przedstawić opinię jednego z czołowych ukraińskich ekspertów w sprawie przedstawionej problematyki – wołyńskiego politologa Sergieja Bajraka: najbardziej skuteczne i efektywne mechanizmy włączania obywateli w proces polityczny na poziomie lokalnym w Rzeczypospolitej Polskiej realizują się podczas uczestnictwa w wyborach, referendum, w działalności organizacji pozarządowych i organów samoorganizacji społeczeństwa⁸.

Ukraińscy naukowcy słusznie zauważają, że wybory są rodzajem wizytówki każdego demokratycznego kraju. I nie ma znaczenia, jaki jest system wyborczy, jakie są metody liczenia głosów i jakie sposoby określania wyników stosują. Najważniejsze są reguły, zgodnie z którymi grają podmioty procesu wyborczego, a jeśli reguły te mają stały charakter i są jednakowe dla wszystkich, można mieć pewność, że reprezentacja ludzi na poziomie krajowym i na poziomie lokalnym będzie bardziej jakościowa i skuteczna⁹.

¹ Харечко, І.З. (2014). Політико-правові механізми участі громадян у процесі прийняття політичних рішень в умовах електронної демократії: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеню кандидата політичних наук. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 10.

² Крат, М., Софій, О. (2017). Порівняльний аналіз процесу децентралізації України та Польщі. *Громадська організація Європейський діалог* <<http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2017/10/Porivnyalniy-analiz-protsesu-detsentralizatsiyi-Ukrayini-ta-Polshhi.pdf>> (2018, січень, 17).

³ Чиркін, А. С. (2013). Окремі питання реформування територіальної організації публічної влади в Республіці Польща. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*, 27, 566.

⁴ Там само.

⁵ Regulski, J. (2003). *Local government reform in Poland: an insider's story*. Budapest: OSI/LGI, 218-227.

⁶ *Ustawa o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa 1998*. (Sejm Rzeczypospolitej Polskiej). *Oficjalna strona internetowa Seimasu Rzeczypospolitej Polskiej* <<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19980960603>> (2018, Styczeń, 16).

⁷ Чиркін, А. С. (2013). Окремі питання реформування територіальної організації публічної влади в Республіці Польща. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*, 27, 569-570.

⁸ Байрак, С. (2013). Політична участь громадян республіки Польща на рівні місцевого самоврядування. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація*, 3. <<http://social-science.com.ua/article/1100>> (2018, січень, 16).

⁹ Коваленко, М. Г., Чиркін, А. С. (2011). Доступ до виборчих прав: аналіз виборчого кодексу Польщі 2011 р. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*, 42, 68.

Ostatnie wybory do samorządu w Rzeczypospolitej Polskiej odbyły się w dniach 16 listopada (I tura) i 30 listopada (II tura) w 2014 roku. Ich cechą szczególną było to, że zostały przeprowadzone na podstawie nowego Kodeksu wyborczego z dnia 12 sierpnia 2011 r.

Współczesnego wyglądu system wyborów samorządowych w Polsce otrzymał w 2011 r., kiedy było przyjęto Kodeks wyborczy, który zawiera normy prawne regulujące udział polityczny obywateli, który uznawany jest za suwerenny, od szczebla krajowego do lokalnego. Zgodnie z przepisami Kodeksu wyborczego, w wyborach lokalnych we wszystkich gminach wprowadzono jednomandatowe okręgi wyborcze z systemem większościowym, niezależnie od liczby mieszkańców, za wyjątkiem miast z prawami powiatów (w przypadku wyborów proporcjonalnych). Wprowadzona zmiana w systemie wyborczym doprowadziła do tego, że 70% głosujących oddają swoje głosy w okręgach jednomandatowych, których podział i granice są określane przez gminy. Wybory do rady powiatu i do sejmików wojewódzkich odbywają się w systemie proporcjonalnym z barierą 5%, liczba głosów jest przeprowadzana metodą D'Hondta. System wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast nie zmienił się – system większościowy bezwzględnej większości, który przewiduje drugą turę w przypadku, gdy żaden z kandydatów nie otrzyma 50% + 1 głos. Wprowadzenie kwot płci stało się innowacją w kodeksie. Zgodnie z kodeksem liczba kobiet na liście kandydatów do wyborów do rad gmin, jak również liczba mężczyzn, nie może być mniejsza niż 35%. Taka regulacja dotyczy wyborów do rad powiatów i sejmików wojewódzkich. Ustawodawca podjął decyzję według której odmawiają rejestracji listy w przypadku naruszenia kwoty wyborczej¹.

Termin "frekwencja wyborcza" pojawił się niedawno, w Rzeczypospolitej Polskiej jest używany do wskazania liczby osób biorących aktywny udział w wyborach w stosunku do całkowitej liczby obywateli, którzy mają prawo do udziału w wyborach². Aktywność wyborcza w pierwszej turze wynosiła 47,40%. Druga tura wyborów samorządowych odbyła się 30 listopada z udziałem 39,97% obywateli³.

Wstępne wyniki analizy treści oraz problematyki udziału politycznego obywateli w kształtowaniu władz lokalnych w wyborach lokalnych w Polsce w 2014 r. w ukraińskich środkach masowego przekazu pozwalają wskazać niektóre z najbardziej popularnych przykładów odpowiednich treści.

Tak więc, informację o wynikach wyborów jedna z pierwszych opublikowała ukraińska narodowa agencja informacyjna Ukrinform, wskazując, że według Państwowej Komisji Wyborczej Rzeczypospolitej Polskiej (PKW RP) większość głosowała za opozycyjną partię "Prawo i Sprawiedliwość" (PiS) Jarosława Kaczyńskiego, jednak większość mandatów w sejmikach wojewódzkich otrzymała rządząca "Platforma obywatelska" – premiera Ewy Kopacz. W skali całego kraju "Platforma obywatelska" zdobyła 179 mandatów i wygrała w ośmiu województwach. "Prawo i sprawiedliwość" zdobyła łącznie 171 mandatów i wygrała w sześciu województwach. Ponadto inna partia prorządowa – Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) – wygrała w dwóch województwach, zdobywając 157 mandatów w sejmikach⁴. Wskazane informacje były natychmiastowo pokazane w innych środkach masowego przekazu i stały się podstawą analitycznego badania.

Tylko w zawiadomieniu jednego zasobu wskazano na interesujące regionalne szczegóły wyników wyborów. W szczególności fakt, że 20 mandatów podzielili między sobą przedstawiciele innych sześciu bloków wyborczych, które przekroczyły barierę wyborczą. W województwie Opolskim przedstawiciele mniejszości niemieckiej uzyskali aż 7 mandatów (23%). Natomiast w województwie Śląskim do parlamentu regionalnego weszli miejscowi "separatyści": Ruch Autonomii Śląska otrzymał 4 mandaty (na 45)⁵.

Przykładem jednej z takich publikacji analitycznych może być świetny materiał napisany przez lwowskiego dziennikarza Andrija (Andrzeja) Bołkuna (wcześniej był własnym korespondentem gazety

¹ Гладій В.І. (2015). Місцеве самоврядування як ресурс політики євроінтеграції: досвід Вишеградської групи та перспективи для України: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. Львів: ДВНЗ Прикарпатський Національний Університет Імені Василя Стефаника. <http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/03/dis_hladiy.pdf> (2018, січень, 17).

² Слободян, Т.З. (2014). Абсентеїзм у Республіці Польща: особливості та динаміка. *Прикарпатський вісник НТШ. Думка*, 3, 159.

³ Там само, 167.

⁴ УКРІНФОРМ (2014). *Польща оголосила офіційні результати місцевих виборів* <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/1731553-polshcha-ogolosila-ofitsiyni-rezultati-mistsevih-viboriv_1994320.html> (2018, січень, 17).

⁵ ВГОЛОС (2014). *Ярослав Качинський: Місцеві вибори в Польщі сфальшували* <http://vgolos.com.ua/articles/yaroslav-kachynskyy-mistsevi-vybory-u-polshchi-buly-sfalshovani_164832.html> (2018, січень, 17).

"Wysoki Zamek" w Polsce) zatytułowany "Jarosław Kaczyński: Wybory lokalne w Polsce zostały sfałszowane".¹

Warto wspomnieć oddzielnie o serii publikacji poświęconych polskim wyborom samorządowym 2014 r. autorstwa Jakuba Łoginowa – polskiego korespondenta jednego z najbardziej wpływowych zasobów analitycznych Ukrainy "Lustro tygodnia" ("Mirror of the Week")².

Pierwszą rzeczą, na którą zwrócili uwagę ukraińscy autorzy, analizujący wyniki wyborów samorządowych w Polsce w 2014 r. – są to znaczące różnice między wynikami sondaży wyborczych a oficjalnymi wynikami głosowania właśnie w stosunku do wojewódzkich sejmików, co pozwala ujawnić polityczne preferencje polskiego wyborcy.

Tak więc, zgodnie z sondażami wyborczymi, zwycięzcą wyborów lokalnych została opozycyjna centroprawicowa partia "Prawo i sprawiedliwość" – głosowało za nią 31,5% wyborców. Jej głównego konkurenta – partię rządową "Platformę Obywatelską" – wspierali 27,30% wyborców. Partii chłopskiej, która jest w koalicji rządowej z "Platformą obywatelską", oddali głosy 17% wyborców, Sojusz Lewicy Demokratycznej otrzymał 8,8%, podczas gdy reszta partii nie pokonała 5% bariery wyborczej³.

Niewątpliwie autorzy wskazują, że jednak największą porażkę w tych wyborach otrzymały nie tyle indywidualne partie, jak sama idea decentralizacji. W żadnym sejmiku nie ma przedstawicieli lokalnych komitetów, a kto zostanie marszałkiem województwa Małopolskiego lub Warmińsko-Mazurskiego – nie rozstrzygnie się to w Krakowie i Olsztynie, jak było wcześniej, a w korytarzach władzy w Warszawie⁴. Niestety, podobne groźne sytuacje dla rozwoju demokracji lokalnej można było zaobserwować na Ukrainie podczas wyborów lokalnych w 2015 r. i wyborów do zjednoczonych wspólnot terytorialnych w 2016-2017 rr.

Nie mniejszy rezonans, w porównaniu z tradycyjną ukraińską praktyką wykorzystania sondaży exit poll, szczególnie podejrzanych firm "jednodniówek", wywołało pytanie niezwykle dużej liczby nieważnych kart do głosowania, czego nie było na żadnych ogólnoukraińskich i lokalnych wyborach.

Najwięcej uszkodzonych kart do głosowania znaleziono podczas wyborów do wojewódzkich sejmików (rady obwodowe) – aż 17,93 proc. Do rad powiatowych (rejonowych) Polacy zepsuli 16,67% kart do głosowania, a zaledwie 5,16% kart do głosowania uznano za nieważne dla rad wiejskich i osadniczych.

Najlepiej nasze sąsiedzi poradzi sobie z wyborami wójtów i burmistrzów – tylko 2,14% zepsutych kart do głosowania. Najbardziej "analfabeci" byli wyborcy z województwa Wielkopolskiego. Oni zepsuli aż 22,77% kart do głosowania w wyborach do wojewódzkich sejmików⁵.

J. Łoginow tłumaczy tak znaczną liczbę nieważnych kart do głosowania kilku przyczynami. Częściowo – jest to świadoma frekwencja wyborcza (w Polsce nie ma wykresu "nie popieram żadnego kandydata", więc niektórzy celowo idą na wybory i oddają kartę do głosowania). Ponadto, jeszcze ważniejszym powodem była niedokładna instrukcja Państwowej Komisji Wyborczej: "postawić jeden krzyżyk na karcie do głosowania", którą wielu wyborców zrozumiało jako "postawić jeden krzyżyk na każdym arkuszu na karcie do głosowania" (tutaj mówimy o niuansach języka polskiego). Taka niedokładna instrukcja pomogła partii – Polskie Stronnictwo Ludowe, która była pierwsza na liście⁶.

Analizując wyniki ostatnich wyborów samorządowych w Polsce, celowo nie badamy w regionalnej ekstrapolacji kwestii preferencji ideologicznych czy wizji polityki zagranicznej czołowych polskich partii

¹ Там само.

² Логінов Я. (2014). Місцеві вибори в Польщі: крок назад у становленні територіального самоврядування. ZN.UA <<https://dt.ua/international/miscevi-vibori-v-polschi-krok-nazad-u-stanovlenni-teritorialnogo-samovryaduvannya-.html>> (2018, січень, 16).

³ ВГОЛОС (2014). Ярослав Качинський: Місцеві вибори в Польщі сфальшували <http://vgolos.com.ua/articles/yaroslav_kachynskyy_mistsevi_vybory_u_polshchi_buly_sfalshovani_164832.html> (2018, січень, 17).

⁴ Логінов Я. (2014). Місцеві вибори в Польщі: крок назад у становленні територіального самоврядування. ZN.UA <<https://dt.ua/international/miscevi-vibori-v-polschi-krok-nazad-u-stanovlenni-teritorialnogo-samovryaduvannya-.html>> (2018, січень, 16).

⁵ ВГОЛОС (2014). Ярослав Качинський: Місцеві вибори в Польщі сфальшували <http://vgolos.com.ua/articles/yaroslav_kachynskyy_mistsevi_vybory_u_polshchi_buly_sfalshovani_164832.html> (2018, січень, 17).

⁶ Логінов Я. (2014). Місцеві вибори в Польщі: крок назад у становленні територіального самоврядування. ZN.UA <<https://dt.ua/international/miscevi-vibori-v-polschi-krok-nazad-u-stanovlenni-teritorialnogo-samovryaduvannya-.html>> (2018, січень, 16).

politycznych w odniesieniu do Federacji Rosyjskiej i Ukrainy, która potrzebuje osobnego kompleksowego omówienia.

Jednocześnie należy zauważyć, że powyższe wyniki natychmiast po wyborach podniosły kwestię wsparcia politycznego w drugiej turze kandydatów, którzy nie zdobyli więcej niż pięćdziesiąt procent głosów w pierwszej turze i utworzenia większości rządzącej w większości wojewódzkich sejmików. Pomimo tego, że partia opozycyjna "Prawo i Sprawiedliwość" wygrała wybory lokalne, formować samorząd terytorialny i zarządzać nim może ona tylko w jednym województwie – Podkarpackim (stolica – Rzeszów). Tu uzyskała bezwzględną większość mandatów – 19 z 33. We wszystkich pozostałych 15 województwach w Polsce będzie kierować koalicja rządowa "Platformy Obywatelskiej" – Polskiego Stronnictwa Ludowego¹.

Wraz z wyborami do władz lokalnych realizacja demokracji bezpośredniej przez obywateli przewiduje udział w lokalnym referendum. W Polsce jego wprowadzenie wynikało z polityki decentralizacji władzy państwowej i było wynikiem podpisania Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego².

W tym związku konieczne jest zwrócić uwagę na ciekawą praktykę, która ma perspektywę dla Ukrainy w kontekście wyborów do zjednoczonych wspólnot terytorialnych. Nowym zjawiskiem jest silny wzrost tak zwanych ruchów miejskich. Są to zupełnie nowe inicjatywy miejscowych aktywistów, którzy walczą o konkretne przypadki, często związane ze środowiskiem i oporem dużym projektem infrastrukturalnym. Najlepszym przykładem tego zjawiska jest Kraków, gdzie miejscowi aktywiści z ruchu „Kraków Przeciw Igrzyskom Olimpijskim” zmusili miasto do przeprowadzenia w maju referendum, na którym krakowiaczy nie poparli pomysłu o Zimowych Igrzyskach Olimpijskich w 2022 roku. Równocześnie na tym samym referendum, mieszkańcy Krakowa głosowali za większą ilość ścieżek rowerowych i początek planowania metra. I choć kandydaci z inicjatyw miejskich nie dostali się do Rady, stali się katalizatorem zmian w Krakowie i innych dużych miastach³.

Ogólnie, organizacje pozarządowe są instrumentem zapewniającym udział obywateli w procesie realizacji władz na poziomie lokalnym; skuteczność i liczba tych struktur odzwierciedlają prawdziwy wskaźnik rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; udział obywateli w organizacjach pozarządowych i ich współpraca z lokalnymi organami samorządowymi zapewnia poprawę jakości i efektywności świadczenia usług publicznych^{4,5}.

Zgodnie z postawionym celem w artykule rozwiązano główne zadania badawcze – przez podsumowanie głównych podejść teoretycznych i metodologicznych do zrozumienia istoty politycznego uczestnictwa, zrozumienia specyfiki uczestnictwa w realizacji polityki publicznej na poziomie lokalnym, badanie mechanizmów aktywizacji udziału w życiu politycznym poprzez działania instytucji społeczeństwa obywatelskiego pokazano podstawowe zasady współczesnego etapu reformy administracyjno-terytorialnej na Ukrainie, pokazano proces formowania zjednoczonych wspólnot terytorialnych poprzez alokacje destrukcyjnych tendencji społeczno-politycznych i zaproponowano rekomendacje dla zwiększenia efektywności udziału w życiu politycznym na szczeblu lokalnym w procesie formowania zjednoczonych wspólnot terytorialnych poprzez optymalizację odpowiednich mechanizmów politycznych i prawnych. Przez podsumowanie głównych podejść teoretycznych i metodologicznych do zrozumienia istoty politycznego uczestnictwa w nowoczesnej politologii ukraińskiej uwagę skoncentrowano na specyfice udziału w procesie realizacji polityki publicznej na poziomie regionalnym i lokalnym poprzez instytucję wyborów, przeanalizowano wyniki wyborów na wojewódzkim, powiatowym i gminnym poziomach terytorialnej i politycznej organizacji Rzeczypospolitej Polskiej 16 listopada i 30 listopada 2014 r., zbadano skuteczność mechanizmów aktywizacji politycznego uczestnictwa obywateli Polski na regionalnym i lokalnym poziomach poprzez narzędzia wyborów lokalnych w listopadzie 2014 roku, określono

¹ ВГОЛОС (2014). Ярослав Качинський: Місцеві вибори в Польщі сфальшували <http://vgolos.com.ua/articles/yaroslav_kachynskyy_mistsevi_vybory_u_polshchi_buly_sfalshovani_164832.html> (2018, січень, 17).

² Байрак С. (2013). Політична участь громадян республіки Польща на рівні місцевого самоврядування. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація*, 3 <<http://social-science.com.ua/article/1100>> (2018, січень, 16).

³ Логінов Я. (2014). Місцеві вибори в Польщі: крок назад у становленні територіального самоврядування. *ZN.UA* <<https://dt.ua/international/miscevi-vibori-v-polschi-krok-nazad-u-stanovlenni-teritorialnogo-samovryaduvannya-.html>> (2018, січень, 16).

⁴ Байрак С. (2013). Політична участь громадян республіки Польща на рівні місцевого самоврядування. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація*, 3 <<http://social-science.com.ua/article/1100>> (2018, січень, 16).

⁵ Там само.

niejednoznaczność wyborczą demokracji lokalnej w Polsce na współczesnym etapie i zaproponowano narzędzia polityczne i prawne zwiększenia efektywności udziału w życiu politycznym na szczeblu lokalnym podczas wyborów do zjednoczonych wspólnot terytorialnych na Ukrainie.

Tak więc, głównymi mechanizmami zapewniającymi uczestnictwo polityczne obywateli w Polsce i na Ukrainie na poziomie organów samorządu terytorialnego są wybory, referenda, organy samoorganizacji, organizacje pozarządowe. Formy bezpośredniego uczestnictwa obywateli i procedury ich realizacji powinny być realizowane z uwzględnieniem tradycji politycznych, zasad systemu administracyjno-terytorialnego, specyfiki systemu reprezentacyjnego na określonym poziomie samorządu terytorialnego.

References:

1. Bajrak S. (2013). Politychna uchast gromadyan respubliky Polshha na rivni miscevoogo samovryaduvannya [Political participation of the citizens of the Republic of Poland at the level of local self-government]. *Osvita regionu: politologiya, psy`xologiya, komunikaciya*, 3. [Education in the region: political science, psychology, communication, 3]. <<http://social-science.com.ua/article/1100>> [in Ukrainian]. (2018, Janiary, 16).
2. Vilchynska, I.Yu. (2010). *Politychna motyvaciya: osnovni naukovi pidxody i teorii: monografiya* [Political motivation: basic scientific approaches and theories: monograph]. Kyiv: NAKKKiM. [in Ukrainian].
3. Vonsovyh G.B. (2015). Analiz kategoriyi «politychna uchast`» u zaxidnij politychnij teorii [Analysis of the category of "political participation" in western political theory]. *Zbirnyk naukovykh prats` Politolohichni studiyi* [Collection of scientific works Political science studios], 4, 100-112 [in Ukrainian].
4. Gladij V.I. (2015). Mistseve samovryaduvannya yak resurs polityky yevrointehratsiyi: dosvid Vyshehrads`koyi hrupy ta perspektyvy dlya Ukrayiny: *Dysertatsiya na zdobuttya naukovoho stupenya kandydata politychnykh nauk* [Local Self-Government as a Resource of European Integration Policy: The Visegrad Group Experience and Perspectives for Ukraine: A Thesis for a Candidate Degree in Political Science]. Lviv: DVNZ Prykarpat-s`kyy Natsional`nyy Universytet Imeni Vasylya Stefanyka [Lviv: SHEE Precarpathian University V.Stefanyk] <http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/03/dis_hladiy.pdf> [in Ukrainian]. (2018, Janiary, 17).
5. Kovalenko, M.G., Chyrkin, A.S (2011). Dostup do vyborchych prav: analiz vyborchogo kodeksu Polshhi 2011 r. [Access to electoral rights: analysis of the Electoral Code of Poland 2011]. *Naukovy`j visny`k Uzhgorods`kogo nacional`nogo universy`tetu. Seriya Pravo* [Scientific Herald of Uzhgorod National University. Series Law], 42, 65-68. [in Ukrainian].
6. Krat M., Sofij O. (2017). Porivnyal`ny`j analiz procesu decentralizaciyi Ukrayiny` ta Pol`shhi [Comparative analysis of the process of decentralization of Ukraine and Poland]. *NGO European Dialogue* <<http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2017/10/Porivnyalnyy-analiz-protseesu-detsentralizatsiyi-Ukrayini-ta-Polshhi.pdf>> [in Ukrainian]. (2018, Janiary, 17).
7. Kubaj, T.Ye. (2015). Misceve samovryaduvannya yak insty`tut demokraty`chnogo suspil`stva: upravlins`ko-pravovy`j aspekt [Local government as an institution of a democratic society: the administrative-legal aspect]. *Efektivnist` derzhavnogo upravlinnya* [Effectiveness of public administration], 42, 266–273. [in Ukrainian].
8. Loginov, Ya. (2014). Miscevi vy`bory` v Pol`shhi: krok nazad u stanovlenni tery`torial`nogo samovryaduvannya [Local government as an institution of a democratic society: the administrative-legal aspect. Effectiveness of public administration]. *ZN.UA* <<https://dt.ua/international/miscevi-vibori-v-polschi-krok-nazad-u-stanovlenni-teritorialnogo-samovryaduvannya-.html>> [in Ukrainian]. (2018, Janiary, 16).
9. Mayev, A.P. (2016). Kontseptual`ni zasady rozbudovy instytutu rehional`noho upravlinnya v suchasniy Ukrayini: yevropeys`kyy ta vitchyznyanyy dosvid: *Avtoreferat dysertatsiyi na zdobuttya naukovoho stupennya kandydata nauk z derzhavnogo upravlinnya* [Conceptual bases of development of the institute of regional management in modern Ukraine: European and national experience: The author's abstract of the dissertation on obtaining a scientific degree of the candidate of science in public administration]. Odesa: Odeskyy rehionalnyy instytut derzhavnogo upravlinnya pry Prezydentovi Ukrayiny. [Odesa: Odesa Regional Institute of Public Administration under the President of Ukraine]. [in Ukrainian].
10. Mazur O.H. (2015). Kontseptualizatsiya politychnoho rezhymu v umovakh demokratychnoyi transformatsiyi v Ukrayini: *Dysertatsiya na zdobuttya naukovoho stupenya doktora politychnykh nauk* [Conceptualization of the political regime in the conditions of democratic transformation in Ukraine: The dissertation for obtaining the scientific degree of the doctor of political sciences]. Odesa: Pivdenoukrayins`kyy natsional`nyy pedahohichnyy universytet imeni K.D. Ushyns`koho [K.D. Ushinsky's Southern Ukrainian National Pedagogical University] <http://pdpu.edu.ua/images/vchena_rada_d41.053.03/Mazur/disMazur.pdf> [in Ukrainian]. (2018, Janiary, 15).
11. Petrishina, M.O., Kolodyazhnyi, O.O. (2016). Doświadczenia zagraniczne w reformie samorządu lokalnego: na przykładzie Francji i Polski. *Młody naukowiec*, 47-51. [in Ukrainian].
12. UKRINFORM (2014). *Pol`shha ogolosyla oficijni rezul`taty miscevyh vyboriv*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/1731553-polshcha_ogolosila_ofitsiyi_rezultati_mistsevih_viboriv_1994320.html> [in Ukrainian]. (2018, Janiary, 17).

13. Slobodyan, T.Z. (2014). Absentyzm u Respublici Pol'shha: osobly`vosti ta dy`namika [Absintheism in the Republic of Poland: peculiarities and dynamics.]. *Prykarpatskyj visnyk NTSh. Dumka* [Precarpathian Bulletin of the NTSh. Opinion], 3, 159-171. [in Ukrainian].
14. Harechko, I.Z. (2014). Polityko-pravovi mekhanizmy uchasti hromadyan u protsesi pryynyattya politychnykh rishen' v umovakh elektronnoyi demokratiyi: *Avtoreferat dysertatsiyi na zdobuttya naukovoho stupenyu kandydata politychnykh nauk* [Political-legal mechanisms of participation of citizens in the process of making political decisions in conditions of electronic democracy: Abstract of the dissertation for obtaining a scientific degree of a candidate of political sciences.]. L'viv: L'vivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Ivana Franka [Lviv: Lviv Ivan Franko National University]. [in Ukrainian].
15. Chyrkin, A.S. (2013). Okremi pytannya reformuvannya terytorialnoyi organizaciyi publichnoyi vlady v Respublici Polshha [Separate issues of reforming the territorial organization of public authorities in the Republic of Poland]. *Aktualni problemy prava: teoriya i praktyka* [Actual problems of law: theory and practice], 27, 564-572. [in Ukrainian].
16. VHOLOS (2014). Yaroslav Kachyns`kyj: Miscevi vybory v Pol'shhi sfalshuvaly [Yaroslav Kaczynski: Local Elections in Poland are Fake] <http://vgolos.com.ua/articles/yaroslav_kachynskyy_mistsevi_vybory_u_polshchi_buly_sfalshovani_164832.html> [in Ukrainian]. (2018, Janiary, 17).
17. Regulski, J. (2003). Local government reform in Poland: an insider's story. Budapest: OSI/LGI. [in Ukrainian].
18. *Ustawa o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa 1998* (Sejm Rzeczypospolitej Polskiej). [Act on the introduction of the essential three-tier territorial division of the State 1998 (the Sejm of the Republic of Poland)] Oficjalna strona internetowa Seimasu Rzeczypospolitej Polskiej [The official website of the Seimasu of the Republic of Poland] <<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19980960603>> [in Polish]. (2018, Janiary, 17).